[2022] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 661

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਜਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਲੋਕੇਂਦਰ ਰਾਠੌੜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 009014)

ਦਸੰਬਰ 06, 2022

[ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਐਮ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988: ਧਾਰਾ 168 - ਘਾਤਕ ਹਾਦਸਾ - ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮੁਆਵਜ਼ਾ - ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ (ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ) ਨੇ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 4000 ਰੁਪਏ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 6,24,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਵਧਾ ਕੇ 5000 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 11,41,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ - ਇਸ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ - ਆਯੋਜਿਤ: ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ (ਆਈਟੀਆਰ) ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ - ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਆਈਟੀਆਰ ਉਸਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 1,18,261/- ਰੁਪਏ, ਲਗਭਗ 9,855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੱਤ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਟੌਤੀ ਸਿਰਫ 1/5 ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 1/4 - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੇ 40% ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ - ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% ਜੋੜਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 70,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ 'ਤੇ 10% ਦਾ ਵਾਧਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੇਠੀ - ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਸੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

40,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 40,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘ ਦੇ ਘਾਟੇ ਲਈ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 10% ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 25 ਰੁਪਏ ਹੈ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 9% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 91,388/- ਰੁਪਏ।

ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ, 1988-ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ-ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ, 1988 ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 168 'ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ (2009-2010) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 1,18,261/- ਰੁਪਏ ਭਾਵ ਲਗਭਗ 9,855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2009-2010 ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 1,18,261/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 9,855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 9][667-ਡੀ-ਈ, ਜੀ]

2. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 'ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ' ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਪੀੜਤਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਮਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 168 'ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਣਾ ਕਦੇ ਵੀ ਗਣਿਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10][667-ਜੀ-ਐਚ; 668-ਏ-ਬੀ]

3. ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਟੌਤੀ ਸਿਰਫ 1/5 ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 1/4। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੇ 40% ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 12 ਅਤੇ 15][668-ਈ-ਐੱਫ; 669-ਈ-ਐੱਫ]

4. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 70,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ 'ਤੇ 10% ਦਾ ਵਾਧਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਵਿੱਚ 10% ਦਾ ਵਾਧਾ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 16][669-ਐੱਫ-ਜੀ]

5. ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ 40,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 40,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 10% ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ 44,000/- ਰੁਪਏ) ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ (ਕੁੱਲ 1,32,000/- ਰੁਪਏ) ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 25,91,388/- ਰੁਪਏ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 9% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 17 ਅਤੇ 18][670-ਐੱਫ-ਜੀ; 671-ਈ-ਐੱਫ]

ਮਲਾਰਵਿਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ **(2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 228: [2019] 16 ਐਸਸੀਆਰ 1086;** *ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ* **(2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 121: [2009] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1098;** *ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680: [2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100;** *ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ @ ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ* **(2021) 11 ਐਸਸੀਸੀ 780 - ਨਿਰਭਰ।**

ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਤੱਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ **(2008) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 165: [2008] 5 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 436-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।**

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2008] 5 ਐਸਸੀਆਰ 436	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 6**
[2019] 16 ਐਸਸੀਆਰ 1086	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2009] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1098	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 10**
[2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 11**
(2021) 11 ਐਸਸੀਸੀ 780	**'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ**	**ਪੈਰਾ 17**

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9014

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 16.08.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਇੰਦੌਰ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ ਨੇ 2013 ਦੇ ਐਮ.ਏ. ਨੰਬਰ 2592 ਵਿੱਚ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐੱਨ. ਕੇ. ਮੋਦੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਗੌਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇਸ਼ਿਤਾ ਐੱਮ. ਪੁਰਾਣਿਕ, ਸੁਖਾਮ੍ਰਿਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭਾਨ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਵਰੂਪ, ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਿੱਢਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਤਿਕਾ ਜੁਨੇਜਾ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਸ਼ਰੀ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਇੰਦੌਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 16 ਅਗਸਤ, 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜੇਸ਼ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਵਾਰਸ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 15 ਅਗਸਤ 2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਇੱਕ ਮਾਰੂਤੀ ਆਲਟੋ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਐਮ.ਪੀ.-09-ਐਚ.ਈ.-3322, ਬਡਵਾਹ ਰੋਡ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 100 ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਐਮਪੀ -09-ਐਫਏ-3169 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਰ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜੇਸ਼ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ, ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਨ।

4. ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਤਹਿਤ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। 12 ਜੁਲਾਈ, 2013 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 4000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 6,24,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਇੰਦੌਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 16 ਅਗਸਤ, 2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 5000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ 11,41,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

5. ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ

6. ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 28 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਕਬਾੜ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਮਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2009-2010 ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ 1 ਰੁਪਏ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ। 18,261/- -, ਲਗਭਗ। 9855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ। ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ 2009-2010 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਆਈਟੀਆਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਤੱਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯਿਰਾ [1] ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਨਰਮੰਦ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ 4000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਭਾਵ 48,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ '17' ਦਾ ਗੁਣਕ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇਕ ਚੌਥਾਈ (1/4) ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਕੁੱਲ 6,12,000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ 10,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 2,000/- ਰੁਪਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਵਿਆਜ @ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਕੁੱਲ 6,24,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਛੇ ਲੱਖ ਚੌਵੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ।

7. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 4,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਰੋਟੀ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ 5,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 'ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 28 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ 40% ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 5,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% (2,000/- ਰੁਪਏ) ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ (1/4) ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕੁੱਲ 63,000/- ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਣਕ '17' ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖ ਤਹਿਤ 70,000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਵਿਆਜ @ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਨਾਲ 11,41,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਗਿਆਰਾਂ ਲੱਖ 41 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 16 ਅਗਸਤ, 2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

> ਏ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਾਲ 2009-2010 ਲਈ 28.05.2010 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਈਟੀਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਮਦਨ ਕਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਟਰਨ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

---

[1] (2008) 12 ਐਸਸੀਸੀ 165

ਬੀ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 6 ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਟੌਤੀ ਪੰਜਵਾਂ (1/5) ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ 7 ਆਸ਼ਰਿਤ ਹਨ।

ਸੀ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਰਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 70,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ***ਮਲਾਰਵਿਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ***ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ 1,20,000/- ਰੁਪਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਡੀ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ 9% ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਲਾਰਵਿਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

9. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ (2009-2010) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 1,18,261/- ਰੁਪਏ (ਲਗਭਗ 9,855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ) ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ***ਮਲਾਰਵਿਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ, ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। ਮਲਾਰਵਿਜ਼ੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ:

> ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਲਗਭਗ 1,18,261/- ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2009-2010 ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 9,855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ।

10. ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ, 1988 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, "ਐਮਵੀ ਐਕਟ") ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ 'ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ' ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

---

[2] (2020) 4 ਐਸਸੀਸੀ 228

ਪੀੜਤਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ। ਐਮਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 168 'ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਨੀਂਹ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਣਾ ਕਦੇ ਵੀ ਗਣਿਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ***ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ***[3] ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

> *"16. "ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ" ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਇਨਾਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੈਸਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਬੋਨਜ਼ਾ, ਵੱਡਾ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।*

11. ***ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ)*** ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ (1/3) ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਭਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਚੌਥਾਈ (1/4) ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਭਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4 ਤੋਂ 6 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ (1/5) ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਭਰ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਛੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ***ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ***[4] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

12. ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੱਤ (7) ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ***ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ***ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ)*** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਟੌਤੀ ਸਿਰਫ 1/5 ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 1/4।

13. ***ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ)*** ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਧੇ ਬਾਰੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸਲ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਵੀ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਣਨਾ ਦੇ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

---

[3] (2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 121

[4] (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680

14. ***ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ)*** ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ***ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ)*** ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ:

59.3. ਆਮਦਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50% ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਥਾਈ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਤਾਂ ਵਾਧਾ 30% ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 50 ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਤਾਂ ਵਾਧਾ 15% ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

59.4. ਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੇ 40% ਦਾ ਵਾਧਾ ਵਾਰੰਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। 25% ਦਾ ਵਾਧਾ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ 10% ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 50 ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਗਣਨਾ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਰੀਕਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਪਿਤ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਟੈਕਸ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ।

15. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ***ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ)*** ਅਤੇ ***ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ)*** 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਤ ਆਮਦਨ ਦੇ 40% ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 40% ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ

16. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ 70,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵਜੋਂ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ 'ਤੇ 10% ਦਾ ਵਾਧਾ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੱਢਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

'52.....ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ

ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਮਦਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਕਤ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ. ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਨੀਂਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੀਮਤ ਸੂਚਕ ਅੰਕ, ਬੈਂਕ ਵਿਆਜ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ, ਕਈ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਯਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਜਬ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਅੰਕੜੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 15,000 ਰੁਪਏ, 40,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 15,000 ਰੁਪਏ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਤੱਥ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਜਾਂ ਕੁਆਂਟਮ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੋ ਰਕਮ ਅਸੀਂ ਮਾਪੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ 10% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਆਵੇਗੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ***ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ)*** ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚ 10% ਦਾ ਵਾਧਾ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

17. ***ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋਮਾਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ @ ਸਤਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ***ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ (ਸੁਪਰਾ)*** 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ 40,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ 40,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵੀ 10% ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ (ਸਿਰਫ 44,000/- ਰੁਪਏ) ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ (ਕੁੱਲ 1,32,000/- ਰੁਪਏ) ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

[5] (2021) 11 ਐਸਸੀਸੀ 780

18. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ:

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ	ਹੈੱਡ	ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
1.	ਆਮਦਨ	9,855/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ
2.	ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ	3,942/- ਰੁਪਏ (ਭਾਵ ਆਮਦਨ ਦਾ 40%)
3.	ਨਿੱਜੀ ਖਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਕਟੌਤੀ	2,300/- ਰੁਪਏ (ਭਾਵ 9,855 ਰੁਪਏ ਦਾ 1/6 ਹਿੱਸਾ + 3,942 ਰੁਪਏ)
4.	ਕੁੱਲ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ	1,37,964/- ਰੁਪਏ [ਭਾਵ 9,855 ਰੁਪਏ ਦਾ 5/6ਵਾਂ + 3,942 ਰੁਪਏ) x 12]
5.	ਗੁਣਕ	17
6.	ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	23,45,388/- ਰੁਪਏ (ਭਾਵ 1,37,964 x 17 ਰੁਪਏ)
7.	ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ	50,000/- ਰੁਪਏ
8.	ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	20,000/- ਰੁਪਏ
9.	ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	44,000/- ਰੁਪਏ
10.	ਤਿੰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸੰਘ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ।	ਹਰੇਕ ਨੂੰ 44,000/- ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।
11.	ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	25,91,388/- ਰੁਪਏ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 25,91,388/- ਰੁਪਏ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ 9% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

19. ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ: ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।,

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016